

Gezond en Actief Leven Programma Hoogeveen

Meer inwoners doen gezond en gelukkig mee!

Inhoudsopgave

1	Inleiding	4
2	Gezondheidsopgave Hoogeveen	7
3	Wat gaan we doen?	10
3.1	Meer kinderen hebben een kansrijke start	12
3.2	Inwoners ervaren een betere mentale gezondheid	14
3.3	Meer inwoners hebben een gezond gewicht	17
3.4	Meer inwoners hebben een rookvrije omgeving	19
3.5	Meer vitale senioren die minder kwetsbaar zijn	21
3.6	Samenwerking met inwoners	23
4	Hoe gaan we het Gezond en Actie Leven programma uitvoeren?	24
4.1	Organisatiestructuur	24
4.2	Rol GGD	26
4.3	Monitoring en Evaluatie	27
5	Financieel kader	29
6	Verbinding met andere beleidsterreinen	30
	Bijlagen	33
A	GALA subsidie	
B	Gezondheidsopgave GGD	
C	Opgave GGD - versterken kennisfunctie	
D	Sportakkoord	
E	Opgave combifunctionarissen	
F	Bestuurlijke opdracht	

1

Inleiding

Meer inwoners doen gezond en gelukkig mee. Dat is de ambitie van het Gezond en Actief Leven (GALA) programma van Hoogeveen.

Gezond en gelukkig

Gezondheid is je goed voelen, lekker in je vel zitten en kunnen gaan en staan waar je wil. Gezondheid is meer dan 'niet ziek zijn'. Gezondheid gaat ook over veerkracht, over meedoen in de maatschappij, van betekenis zijn in je werk, als vrijwilliger, in je sociale omgeving. Daarnaast speelt de omgeving waarin je leeft een belangrijke rol. Dit noemen we ook wel positieve gezondheid.

Gezondheid is ons kapitaal, als mens en als samenleving. Uit onderzoek van het CBS blijkt dat gezondheid belangrijk is voor het geluksgevoel van mensen. Onze gezondheid wordt voor een groot deel bepaald door de omstandigheden waarin we worden geboren en opgroeien, wonen en werken. Daarmee zijn de kansen op gezondheid niet gelijk, terwijl het wel een essentiële factor is om mee te kunnen doen aan de samenleving en invloed heeft op hoe gelukkig iemand zich voelt. Of zoals beschreven in de nota volksgezondheid "Gezondheid is het vermogen je aan te passen en zelf regie te voeren op de sociale, fysieke en emotionele uitdagingen van het leven."

Een stap vooruit

De plek waar je wieg staat, het inkomen en opleidingsniveau van je ouders, het sociale netwerk waarover je beschikt en de kwaliteit van de leefomgeving zijn belangrijke factoren voor kansen op gezondheid. Een van de doelen van het GALA is om gezondheidsverschillen te verkleinen en kansen op gezondheid te vergroten. Dit sluit aan bij het coalitieakkoord "Samen, verbinden en verbeteren" waarin staat dat we samen werken aan het verkleinen van achterstanden en gelijke kansen voor ieder kind.

We zien ook dat er nog te vaak sociale vraagstukken worden opgelost vanuit de gezondheidszorg. In 95% van de gevallen wordt bij inwoners die regelmatig bij de huisarts komen met pijn op de borst of hoofdpijn uitgesloten dat medisch iets aan de hand is. Desondanks worden deze inwoners doorgestuurd naar medisch specialisten, terwijl in veel gevallen het probleem niet met een behandeling of medicijn is op te lossen. Want schuldenproblematiek of eenzaamheid is niet op te lossen met een medicijn of medische behandeling, maar zorgt wel vaak voor een minder goede (mentale) gezondheid en beïnvloedt het vermogen om gezond en gelukkig mee te kunnen doen.

De opgave van het Gezond en Actief Leven Akkoord is om enerzijds een stevig programma te ontwikkelen op het gebied van gezondheidsbevordering, in samenhang met bestaand beleid. We werken aan een gezonde generatie in 2040. Anderzijds gaat het GALA over een betere samenwerking in de keten. Hoe zorgen we ervoor dat inwoners, waar dat niet nodig is, niet naar (medische) zorg gaan. We zoeken naar normalere en duurzamere oplossingen en werken daarin samen met onze inwoners en maatschappelijk partners. Dit is nodig als een van de manieren om de gezondheidszorg richting de toekomst bereikbaar en toereikend te houden.

Trots op...

In onze gemeente zetten we met het Gezond en Actief Leven programma niet een eerste stap in de gezondheidsbevordering van inwoners en de samenwerking met inwoners en maatschappelijke partners. We kunnen de stevige basis die er ligt gebruiken om op verder te bouwen. Er gebeurt al veel en daar zijn we trots op! We zijn bijvoorbeeld trots op de resultaten van de inzet van onze sportfunctionarissen en cultuurcoach. Zij zetten zich, in samenwerking met de sport en cultuurpartners, in voor een rijk beweeg en cultuuraanbod. Voorbeelden zijn de blockparties voor tieners op verschillende locaties in Hoogeveen en beweeg activiteiten op de Cruiffcourts die toegankelijk zijn voor alle kinderen en jongeren in samenwerking met het jongerenwerk van SWW. Hiermee dragen ze direct bij aan de fysieke en mentale gezondheid van kinderen en jongeren.

Een ander voorbeeld is de stevige samenwerking rond de geboortezorg vanuit de Goede Start coalitie. In deze coalitie werken betrokken professionals en inwoners samen aan een goede start voor alle baby's (en jonge gezinnen) die worden geboren in Hoogeveen. Ook bestaat er al jaren een goede samenwerking met de huisartsen in Hoogeveen vanuit de integrale kernteams bij de huisartsen waarin wordt samengewerkt rond inwoners in een kwetsbare situatie. Of bijvoorbeeld stichting Elim Vitaal en Actief, waar vrijwilligers zich elke dag weer inspannen om ervoor te zorgen dat de oudere inwoners uit het dorp mee kunnen doen met allerlei activiteiten. En zo zijn er nog veel meer voorbeelden. Door deze activiteiten nog beter met elkaar te verbinden en hierop verder te bouwen werken we samen toe naar een gezonde(re) generatie in 2040!

Samenhang met andere beleidsterreinen

Gezondheid en het verbeteren van de gezondheid van inwoners is iets dat in de eerste plaats bij een inwoner zelf ligt en bij zijn (sociale) omgeving. Daarnaast heeft een gemeente een rol. Enerzijds om voorwaarden te scheppen om gezonde keuzes mogelijk te maken. Bijvoorbeeld in het ontwikkelen van een buitenruimte die uitnodigt tot bewegen, die het mogelijk maakt om gezonde keuzes te maken en die toegankelijk is voor alle inwoners. Daarnaast hebben we als gemeente een rol in het ondersteunen van inwoners in een kwetsbare situatie. De inwoners die niet zo vanzelfsprekend zelfstandig kunnen meedoen aan de samenleving. Dit zien we ook in het GALA programma. We proberen dit wel zo gewoon mogelijk te doen, dus waar professionele zorg niet nodig is dit ook niet te doen. Daarnaast willen we graag samenwerken met onze inwoners. Onze inwoners weten immers in hun eigen gemeenschap beter wat in hun situatie het beste werkt als het gaat om gezondheidsbevordering.

We zien ook een regisserende rol voor de gemeente. Hoe zorgen we ervoor dat de opgaven die we in het GALA met elkaar afspreken terugkomen in verschillende beleidsterreinen en in de afspraken die we maken met verschillende partners. Hoe zorgen we er bijvoorbeeld voor dat de opdracht voor de combinatiefunctie samenhang kent met de gezondheidsopgaven. Of de afspraken die we maken met sport- of cultuurpartners. Want juist daar komen veel inwoners en kunnen we laagdrempelig de verbinding zoeken. Bewegen en cultuurparticipatie zijn een belangrijk middel in het bevorderen van de gezondheid van onze inwoners.

Tot slot is het Gezond en Actief Leven Akkoord een belangrijke bouwsteen van het Integraal Zorgakkoord. In dit akkoord wordt op regionaal niveau gewerkt aan de toegankelijkheid, kwaliteit en bereikbaarheid

van de zorg voor nu en in de toekomst, want deze staat ernstig onder druk. We moeten, naast wat we al doen vanuit bestaand gezondheidsbeleid, extra investeren in preventie om ook in de toekomst de zorg bereikbaar en toereikend te houden voor inwoners. Dit wordt onder andere vormgegeven via de Gezond en Actief Leven Programma's per gemeente.

Gezond en Actief Leven Programma Hogeveen

Het Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA) Hogeveen is een uitwerking van de aangevraagde Specifieke Uitkering (SPUK) van het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS). Het GALA is een bundeling van vijftien bestaande en nieuwe regelingen¹ om in te zetten op een gerichte lokale aanpak op het gebied van preventie, gezondheid en sociale basis. Het doel is om over schotten, domein overstijgend, vanuit samenhang een programma te ontwikkelen dat bijdraagt aan de beweging naar 'de voorkant'.

Bij de ontwikkeling van het GALA programma Hogeveen zijn we uitgegaan van wat er al is en gebeurt. We bouwen voort op wat er al is en wordt gedaan en zetten een vervolgstap door middel van dit samenhangende programma waarin vijftien programmalijnen samenkomen. In samenspraak met GGD Drenthe, is de gezondheidsopgave voor Hogeveen bepaald. Vanuit de overtuiging dat focus zorgt voor meer resultaten hebben we vijf opgaven gehaald uit de bredere Hogeveense gezondheidsopgave;

- Meer kinderen hebben een kansrijke start.
- Inwoners ervaren een betere mentale gezondheid
- Meer inwoners hebben een gezond gewicht
- Meer kinderen groeien op in een rookvrije omgeving
- Meer ouderen zijn vitaal en minder kwetsbaar.

Dit is waar we ons, vanuit het GALA programma, de komende jaren op gaan focussen en wat in lijn ligt met bijvoorbeeld de keuzes die zijn gemaakt in het gezondheidsbeleid, het programmaplan Sociaal Domein en de nota jeugd (programma Jong Hogeveen).

Leeswijzer

Na de inleiding wordt in hoofdstuk twee van het Gezond en Actief Leven Programma de gezondheidsopgave van Hogeveen geschetst. Dit is een vertaling van de bredere analyse van de GGD die te vinden is in bijlage 1. Een startfoto om te zien wat ons uitgangspunt is bij de start van het programmaplan. In hoofdstuk 2 staan de focuspunten en het kader, waarna de focuspunten in de paragrafen verder zijn uitgewerkt in "wat willen we bereiken" en "wat gaan we doen". Hoe we dit gaan uitvoeren staat beschreven in hoofdstuk 4 en gaat over de organisatie, monitoring en beschrijft de rol van de GGD. In hoofdstuk 5 staat het financieel kader beschreven waarbinnen het GALA wordt uitgevoerd en in hoofdstuk 6 staat de verbinding met aanpalende beleidsterreinen beschreven.

---

¹ Zie bijlage 1

Meer kinderen hebben een kansrijke start

Gezondheid is overerfbaar, niet alleen genetisch, maar ook sociaal door opleidingsniveau, inkomen en leefomstandigheden. Mensen in een kwetsbare situatie, zoals veel mensen met een lage SES, hebben een hoger risico op een slechtere gezondheid. De eerste 1.000 dagen, vanaf 10 maanden voor de geboorte tot ongeveer 2 jaar, zijn cruciaal en vormen een goede voorspeller voor fysieke, mentale en sociale problemen op latere leeftijd. De omgeving waarin een kind wordt geboren, opgroeit en zich ontwikkelt in de eerste 1000 dagen, bepaalt in grote mate de kansen voor later. Door nu te investeren in een goede, kansrijke start voor elk kind, bouwen we aan een gezonde generatie in de maatschappij van morgen.

In Hoogeveen maken in verhouding minder kinderen een goede start door bijvoorbeeld vroeggeboorte of een te laag geboortegewicht (de zogenaamde big 2). Al vanaf de zwangerschap staan kinderen vaker bloot aan medische of sociale risicofactoren zoals stress, rook, slechte voeding, opgroeien in armoede of gebrek aan liefdevolle aandacht. Dit heeft een levenslang effect op zowel de fysieke als mentale gezondheid en ontwikkeling. En daarmee op de kansen op school, op de arbeidsmarkt en in de maatschappij. De cijfers geven aan dat gezondheidsverschillen eerder groter dan kleiner worden.

Conclusie

Omdat de eerste 1000 dagen cruciaal zijn werkt de Hoogeveense lokale coalitie Goede start aan verbeterde kansen voor (aanstaande) kinderen. Dit doen we onder andere door het versterken van de vroegsignalering en door in te zetten op meer deelname aan het zorgmodel Centering Pregnancy en Centering Parenting, juist door (aanstaande) ouders die zich in een kwetsbare situatie bevinden.

Meer inwoners ervaren een betere mentale gezondheid

In 2018 agendeert het RIVM in de Volksgezondheid Toekomst Verkenning voor het eerst de toenemende druk op het dagelijks leven. In de periode 2019-2021 verslechterde de mentale gezondheid van de jeugd, ook in Hoogeveen. In 2021 voelt nog 83% van de jongeren zich meestal (zeer) gelukkig. Toch heeft 12% uit klas 2 en 4 serieus nagedacht over suïcide en 36% van de Drentse inwoners tussen 16-25 jaar.

De mentale druk bij jeugd is hoog en jongeren ervaren veel stress, door school en huiswerk, alles wat ze moeten doen en de thuissituatie. 47% van 16 tot 25-jarigen in Drenthe voelt zich vaak gestrest. Bij vrouwen ligt dit een stuk hoger dan bij mannen.

Van de volwassenen en ouderen voelt respectievelijk 80% en 87% zich mentaal gezond. Eenzaamheid speelt bij 43% van de volwassenen en 46% van de ouderen, terwijl 20% van de jongeren aangeeft zich de afgelopen 4 weken eenzaam te hebben gevoeld. Mensen die vereenzamen hebben minder mogelijkheid terug te vallen op een sociaal vangnet. Eenzaamheid werkt als een negatieve spiraal.

---

² Bron voor de gegevens uit dit hoofdstuk is het Gemeentebeeld Hoogeveen door GGD. Dit is gegenereerd uit de Gezondheidsmonitoren volwassenen 2022, ouderen 2022, jeugd 2019, jeugd corona 2021, tenzij anders vermeld.

Conclusie

De meest recente cijfers uit de Gezondheidsmonitor volwassenen laten een verslechtering van de psychische gezondheid zien, met name bij jongvolwassenen. Bijna de helft van de volwassenen en ouderen voelt zich eenzaam. Slechts een beperkt aantal volwassenen en ouderen neemt deel aan beweeg-, cultuur en ontmoetingsactiviteiten. We onderzoeken hoe we drempels weg kunnen halen om de deelname te stimuleren. Ook willen we werken aan zorgzame gemeenschappen door de domeinoverstijgende werkwijze toe te passen in meerdere dorpen en wijken.

Meer inwoners hebben een gezond gewicht

De verwachting volgens de Volksgezondheid Toekomst Verkenning 2020 (VTV-2020) is dat 18-plussers steeds zwaarder worden; in 2040 heeft 62 procent van de volwassenen overgewicht als wij op deze manier door blijven leven. Drentse inwoners hebben vaker overgewicht en de verwachting is dat dit verder toeneemt. In Hoogeveen speelt overgewicht bij 1 op de 8 kinderen uit groep 2 en neemt vanaf groep 7 toe tot 1 op 5. De stijgende lijn zet zich door in de volwassenheid; van de 50 tot 65-jarigen heeft de helft overgewicht en is 14% obees. Bij ouderen neemt dit iets af.

Drieënveertig procent van de jeugdigen uit Hoogeveen haalt de beweegnorm van 1 uur per dag (gedurende 5 dagen per week) tegenover 52% van de volwassenen en 46% van de ouderen³.

Conclusie

In Hoogeveen hebben te weinig inwoners een gezond gewicht, dit is zowel bij jeugdigen, volwassenen en ouderen het geval. We zetten in op programma's op school, passende ondersteuning en begeleiding en stimuleren een gezonde leefstijl (voeding en bewegen).

Meer kinderen groeien op in een rookvrije omgeving

Volwassen rokers uit Hoogeveen staan in de top 3 van meeste rokers in Nederland. De afgelopen periode is het aantal volwassen rokers afgenomen tot 25%. Bij ouderen van 65-74 jaar rookt 9% en van de 75-plussers 7%.

Op gebied van roken en jongeren doen zich grote verschillen op qua opleidingsniveau; 33% van de VMBO-bk leerlingen in klas 2 en 4 heeft ooit gerookt, ten opzichte van 15% van de havo en 0% van vwo-leerlingen. Van de jongeren die op dit moment roken, rookt 14% dagelijks. Het aantal rokers in de directe omgeving van Hoogeveense jongeren is de afgelopen jaren gedaald naar 56%; bovendien zijn dat in 30% de ouders.

Conclusie

Het aantal rokers in Hoogeveen is veel te hoog en dat heeft grote negatieve gevolgen voor hun gezondheid. We zetten in op een rookvrije generatie en op het voorkomen van roken op het voortgezet onderwijs (met name bij VMBO basis-kader). Daarnaast gaan we een wijkaanpak ontwikkelen waarbij inwoners worden geholpen met stoppen met roken.

Meer ouderen zijn vitaal en minder kwetsbaar

Hoogeveen telt op 1 januari 2023 56.410 inwoners⁴, waarvan jeugdigen tot 18 jaar 19,3%, volwassenen 59,5%, ouderen van 65 t/m 75 jaar 11,7% en 75-plussers 9,5%. In 2040 verwachten we 55.046 inwoners, met een verschuiving van minder jeugdigen (18,3%) en volwassenen (54,9%) naar meer ouderen (12,8%) en vooral meer oudere ouderen (13,9%).

Dit heeft gevolgen voor de zorgvraag. We hebben te maken met minder ziekenhuiszorg nabij; veel zorg zullen we lokaal verlenen. Het is de vraag of er voldoende zorgpersoneel beschikbaar is om de zorgvraag van de Hoogeveense inwoners op te vangen. Vooral voor kwetsbare, hulpbehoevende ouderen met weinig regie is het belangrijk dat ze een beroep kunnen doen op hulp en zorg. Zevenenzeventig procent van de ouderen ervaart matige en 11% veel regie op het eigen leven.

Conclusie

Het aandeel ouderen neemt de komende jaren flink toe. Om de oudere inwoners zo lang mogelijk vitaal en minder kwetsbaar te houden zetten we in op ontmoetingsplekken waar ze met hun vragen terecht kunnen, zorgzame wijken en dorpen en we gaan het valrisico verminderen.

---

³ De beweegnorm voor volwassenen en ouderen is 30 min per dag gedurende 5 dagen per week.

⁴

	1-1-2023	%	2040	%
Jeugd 0 t/m 17	10.878	19,3	10.108	18,3
Volwassen 18 t/m 65	33.549	59,5	30.218	54,9
Oud 66 t/m 75	6.603	11,7	7.052	12,8
Oud 75+	5.380	9,5	7.668	13,9
Totaal	56.410		55.046	

3 Wat gaan we doen?

Het Gezond en Actief Leven Programma Hoogeveen is opgebouwd vanuit verschillende ingrediënten. In de bestuurlijke opdracht zoals vastgesteld op 23 mei 2023 staat omschreven:

“We ontwikkelen, samen met partners en inwoners, een integraal plan dat past bij de gezondheid en sociale vraagstukken van de inwoners in Hoogeveen. Dit baseren we op een analyse van de GGD op basis van de gezondheidsmonitoren. Vanuit deze informatie bepalen we onze prioritaire opgaven. Het integrale plan draagt bij aan het bevorderen van deze opgaven. Daarnaast sluit het plan en de voornemens aan bij de bestaande ontwikkelingen en structuren.

Hierbij hanteren we de volgende uitgangspunten:

- Door ontwikkelen op wat er is en aanscherpen waar nodig.
- Aansluiten bij bestaande overleggen en structuren
- Landelijke kaders zoals meegeven in het Gezond en Actief Leven Akkoord.”

In het programma dat voorligt is de bestuurlijke opdracht leidend geweest.

Speelveld

Het programma dat voorligt zien we als een kader, als speelveld, waarbinnen we met inwoners en partners volgende stappen kunnen zetten om gezondheidsverschillen te verkleinen en de gezondheid en het welzijn van inwoners te verbeteren. Daarnaast zetten we in op het intensiveren van de samenwerking met de medisch specialistische zorg om daarmee bij te dragen aan de juiste zorg op de juiste plek en het bereikbaar houden van de zorg voor nu en in de toekomst. De opgaven en ambitie vragen om een langjarige inzet en een lange adem. Hoewel de GALA financiering loopt tot 2026 is de inzet van het programma gericht op 2040. Het doel van het programma dat voorligt is om;

- Focus aan te brengen.
- Het speelveld en de kaders duidelijk te stellen.
- Ruimte te creëren voor de uitvoering en samenwerking met inwoners en partners.

Programmatische opbouw

De opdracht van het Gezond en Actief Leven Akkoord is heel breed en veelomvattend. Vanuit de overtuiging dat focus zorgt voor meer resultaten hebben we gekozen voor een programmatische opbouw. Het programma is gebaseerd op 5 opgaven die voortkomen uit het advies van de GGD. Deze 5 opgaven zijn vertaald in SMART doelstellingen die voornamelijk zijn gekoppeld aan de gezondheidsmonitoren vanuit de GGD.

De SMART doelstellingen zijn vervolgens vertaald in inspanningen, waardoor duidelijk wordt wat we de komende tijd gaan doen om samen met inwoners en partners te werken aan een betere gezondheid van de inwoner van Hoogeveen.

Uitwerking per opgave

De vastgestelde opgaven zijn in de volgende paragrafen op inhoud uitgewerkt.

Regionale samenwerking GALA en IZA

Alle Drentse gemeenten staan voor eenzelfde opgave wat betreft het Gezond en Actief Leven Akkoord. Vanuit de bestaande samenwerking binnen het Drents Zorglandschap worden er regionale werksessies georganiseerd over de ontwikkeling en implementatie van het GALA in de Drentse gemeenten. Het primaire doel van deze sessies is om kennis te delen en inspiratie op te doen.

Vanuit de samenwerking tussen de Drentse gemeenten en zorgverzekeraar Zilveren Kruis worden er per preventieketen⁵ procescoördinatoren aangesteld. Deze coördinatoren zijn o.a. verantwoordelijk om regionale afspraken te maken, hierdoor kunnen we efficiënter samenwerken.

Bij de ontwikkeling van het regioplan Integraal Zorgakkoord, zal ook de verbinding met het IZA en het Drents Zorglandschap centraal komen te staan. We verkennen met elkaar welke samenwerkingsvorm past bij de vragen en ontwikkelingen die in 2024 en verder op ons afkomen. Centraal staat dat de lokale ontwikkelingen de basis vormen en dat de aansluiting met het Drents Zorglandschap en Regioplan IZA worden verkend.

---

⁵ Preventieketen is een term uit het Gezond en Actief Leven Akkoord en duidt op de samenwerking in een “keten” waar het gaat om preventie. Samenwerking tussen bijvoorbeeld de gemeente en zorgaanbieders. De preventieketens binnen het GALA zijn; Kansrijke Start, Welzijn op Recept, Gezond gewicht kinderen en volwassenen en Valpreventie.

3.1 Meer kinderen hebben een kansrijke start

Wat willen we bereiken?

De eerste 1000 dagen van een kind zijn cruciaal voor een goede ontwikkeling en bepalend voor de kansen in het latere leven. De kans op een goede start krijg je maar één keer. Met de preventieketen Kansrijke Start maken we deze kans zo groot mogelijk. In Hoogeveen noemen we deze samenwerking "Goede Start". De ontwikkeling die we doormaken van eerste cel tot aan een tweejarige peuter is enorm. Deze ontwikkeling bepaalt voor een belangrijk deel wie we zijn. In geen enkele andere periode in ons leven worden zoveel mijlpalen bereikt. Op dit fundament bouwen we de rest van ons leven. Deze periode is dan ook cruciaal voor een goede ontwikkeling van jonge kinderen, hun gezondheid op volwassen leeftijd en de gezondheid van volgende generaties. Als je deze periode niet goed doorloopt, is het alsof je een valse start maakt.

Vanuit de ambitie om meer inwoners gezond en gelukkig te laten meedoen is de investering in de eerste 1000 dagen van een kind de belangrijkste.

In Hoogeveen wordt sinds 2012 gewerkt aan het programma Goede Start. Vanuit dit programma worden effectief bewezen interventies ingezet. Er is een lokale coalitie opgestart waarin de gemeente samenwerkt met onder andere verloskundigen, kraamzorg, welzijnswerk, jeugdgezondheidszorg, CJG en een ervaringsdeskundige. Naast een geïntensiverde samenwerking zijn er verschillende ontwikkelingen in gang gezet, waar elke deelnemende partij vanuit zijn specifieke deskundigheid een bijdrage levert aan het totaal. Zo verzorgt de welzijnsstichting naast haar reguliere dienstverlening ook Maatje@home en Voor en vroegschoolse educatie en ontwikkeling (VVE&O), zet GGD voorzorg in en coördineert het Nu Niet Zwanger programma en houdt de ervaringsdeskundige het perspectief van de mensen die zich in een kwetsbare situatie bevinden scherp. De Hoogeveense verloskundigen praktijken hebben, vaak in samenwerking met de kraamzorg, Centering Pregnancy groepen opgezet.

Centering Pregnancy is een effectief bewezen methode rond het verkleinen van gezondheidsverschillen tussen zwangeren en zet in op normaliseren. Het programma is ontwikkeld in de Verenigde Staten en is in eerste instantie bedacht voor moeders in achterstandssituaties. Deze moeders doen vaak geen zwangerschapscursus en hebben vaak geen groot netwerk. Met Centering Pregnancy krijgen alle zwangeren die deelnemen een aanbod waarbij de zwangerschapsbegeleiding en een cursus worden gecombineerd in groepsbijeenkomsten. De zwangeren hebben meer tijd met de verloskundige en elkaar, waardoor er tijd is om te werken aan hun leefstijl en voorbereiding op het ouderschap. Doordat de groep intensief met elkaar optrekt, houden deelnemers er vaak blijvend contact aan over. Daarnaast blijkt uit onderzoek dat moeders die deelnemen minder vaak vroeg bevallen en tevredener zijn over de prenatale zorg. Het resultaat van deelname is zichtbaar in de kraamperiode. In Hoogeveen is er daarnaast ingezet op Centering Parenting. Een vervolgmethode die is gekoppeld aan de begeleiding vanuit het consultatiebureau in het eerste jaar van het kind.

Moeders van Hoogeveen is een ander voorbeeld. Als je zwanger bent en problemen hebt, kan dat zorgen voor veel stress. Dat is niet goed voor de ontwikkeling van een baby. Eerst wordt daarom de oorzaak van de stress weggenomen. Moeders van Hoogeveen helpt aanstaande moeders om tijdens de zwangerschap gezond te leven. Na de bevalling helpt Moeders van Hoogeveen om een goede hechting en een gezonde ontwikkeling van het kind mogelijk te maken. Zo krijgt het kind een kansrijke start in het leven.

Conclusie is dat de Goede Start coalitie in Hoogeveen al een stevige basis kent en dat is iets om trots op te zijn.

Wat gaan we doen?

De komende jaren wordt ingezet op het doorontwikkelen en versterken van de lokale coalitie Goede Start en het programma dat daarbij hoort. We gaan;

- Inzetten op hogere deelname van zwangeren aan de Centering Pregnancy groepen. Vooral zwangeren in een kwetsbare situatie of met een lage SES achtergrond willen we stimuleren deel te nemen. Ook willen we dat er meer zwangeren deelnemen en doorstromen naar de centering parenting groepen.
- De samenwerking met de omliggende ziekenhuizen intensiveren, zodat zij kunnen doorverwijzen naar de lokale coalitie waar dit nodig is.
- In samenspraak met buurtsportcoaches onderzoeken wat er nodig is om meer zwangeren in beweging te krijgen. Hierin zien we samenhang met het onderzoek vanuit armoedebestrijding om te bepalen wat er nodig is om een financiële drempel weg te nemen voor deelname aan sociale, sport, beweeg en cultuuractiviteiten.
- Inzetten op het versterken van relaties van jonge gezinnen/ouders. De geboorte van een kind heeft veel impact op een gezin en op een relatie. Hoe maken we dit bespreekbaar en hoe kunnen we ervoor zorgen dat er interventies beschikbaar zijn als dit nodig is. We gaan samen met de coalitie onderzoeken wat er nodig is. Hierbij sluiten we aan bij de ontwikkeling van een doorgaande lijn naar de basisschool die wordt voortgezet vanuit de nota jeugd.
- Werken aan een doorgaande lijn waarbij de lijn van kansrijke start aansluit bij de prioriteiten die gesteld zijn in het uitvoeringsplan voor- en vroegschoolse educatie 2021- 2024.

3.2 Inwoners ervaren een betere mentale gezondheid

Wat willen we bereiken?

Mentale gezondheid is een belangrijke voorwaarde om gezond te leven, gezond op te groeien en zelfstandig mee te doen aan de samenleving.

Mentale gezondheid wordt landelijk gezien als een van de grootste gezondheidsrisico's voor de toekomst. Ook in Hoogeveen verslechterde in de periode 2019-2022 de mentale gezondheid van onze inwoners, van jong tot oud. Op basis van de cijfers hebben wij speciale aandacht voor onze kwetsbare inwoners en de jeugd. We doen dit zodat het voor alle inwoners normaal wordt om te praten over hun mentale gezondheid zodat inwoners uiteindelijk weten welke handvatten er zijn om met hun mentale gezondheid aan de slag te gaan. We geloven hierbij onder andere in erkende kansrijke sport- en cultuur interventies die zorgen voor minder stress en eenzaamheid. Voor kinderen en jongeren organiseren wij bijvoorbeeld jaarlijks het sport- en cultuurkamp en een zomerprogrammering tijdens de zomervakantie.

De mentale druk bij onze jeugd is hoog. Om als kind of als jongere gezond, veilig en succesvol op te groeien is het belangrijk om samen te werken met de omgeving van het kind. We zien de school hierin als centrale plaats waar deze netwerken samenkomen en het vertrouwde klaslokaal de verbinding is met de wereld daarbuiten. Om vanuit een vertrouwde omgeving jezelf te ontwikkelen of vraagstukken in samenhang met de omgeving op te lossen. Een kind is altijd onderdeel van zijn of haar omgeving. Door samen te werken met de omgeving bieden we een duurzame ondersteuning voor de ontwikkeling van het kind. Als kinderen bijvoorbeeld last hebben van stress, dan belemmert dat hun ontwikkeling. Jongeren in Hoogeveen gaven tijdens groepsgesprekken in het kader van de nota jeugd/programma Jong Hoogeveen aan dat de samenleving beter zou moeten letten op de mentale gezondheid van jongeren. Mensen met een goede mentale gezondheid hebben een 15 tot 20 jaar langere levensverwachting dan mensen met een slechte mentale gezondheid, onder meer omdat mensen met een goede mentale gezondheid sneller herstellen van lichamelijke ziekten. Door kinderen al jong gezondheidsvaardigheden bij te brengen legt dit een basis voor bijvoorbeeld een gezond gewicht en een goede mentale gezondheid.

Bij bijna de helft van de volwassenen en ouderen in onze gemeente speelt het thema eenzaamheid. Mensen die vereenzamen hebben minder mogelijkheid terug te vallen op een sociaal vangnet. Eenzaamheid werkt als een negatieve spiraal. Met bestaande bewezen effectieve en laagdrempelige interventies zoals de dagontmoeting voor kwetsbare inwoners, het programma Een tegen Eenzaamheid, de doorontwikkeling van de Domein Overstijgende Samenwerking in dorpen en wijken en de invoering van Welzijn op Recept in alle huisartsenpraktijken willen wij sociale eenzaamheid signaleren en ernstige psychische klachten voorkomen.

Ook een groene buitenruimte draagt bij aan een betere mentale gezondheid. Een groene omgeving nodigt uit om te bewegen, ontspannen en ontmoeten. Uit verschillende studies blijkt dat mensen die in een groene omgeving leven, minder last hebben van stress, angst en depressie dan mensen die in een minder groene omgeving wonen. Ook hebben ze een betere stemming en voelen ze zich gelukkiger. Vanuit de woonzorgvisie zetten we in op toegankelijke en gezonde woonomgevingen die aanzetten tot bewegen en

---

⁶ Domein Overstijgende Samenwerking

ontmoeten net als in de omgevingsvisie en het omgevingsplan.

Tot slot willen we voor de mantelzorgers inzetten op het uitbreiden en versterken van de respijtweekenden voor mantelzorgers. Daarnaast verkennen we of en hoe we een vervolg kunnen geven aan de pilot waarin werkgevers en mantelzorg centraal staan. Met een bevolking die ouder wordt en een krimpende beroepsbevolking zien we dat er steeds meer werkende mantelzorgers zijn. Om deze mantelzorgers te ondersteunen gaan we met werkgevers in gesprek om bewustwording te creëren en passende ondersteuning te ontwikkelen.

Wat gaan we doen?

- We organiseren sport, cultuur en beweegontmoetingen voor ouderen in de wijken en dorpen.
- We creëren meer mogelijkheden voor ouderen om deel te nemen aan sport en cultuurverenigingen.
- We stimuleren en faciliteren culturele activiteiten in samenwerking met verzorgingshuizen.
- Door de DOS werkwijze⁶ uit te rollen in meer dorpen en wijken werken we aan zorgzame gemeenschappen. In Hollandscheveld ontwikkelen we door en we starten in Elim, Nieuwlande en de wijk Krakeel.
- Er wordt, in samenspraak met de ontwikkelingen op het gebied van armoedebestrijding, een onderzoek gestart om te bepalen wat er nodig is om een financiële drempel weg te nemen voor deelname aan sociale, sport, beweeg en cultuuractiviteiten.
- We werken aan een groene en gezonde woon en leefomgeving die uitnodigt tot bewegen en ontmoeten.
- We gaan psychisch kwetsbare inwoners sneller toeleiden naar sociale/sport/beweegactiviteiten.
  - In alle huisartsenpraktijken in Hoogeveen wordt daarom in 2025 gewerkt volgens de werkwijze Welzijn op Recept.
  - Er worden afspraken gemaakt met de zorgverzekeraar dat consulten rond welzijn op recept een andere financiering kent.
  - Actieve deelname van welzijnswerk aan Optimaal Leven.
- We realiseren een dekkend aanbod aan sociale, sport, cultuur en beweegactiviteiten in wijken en dorpen:
  - Waar aanbod ontbreekt wordt dit samen met inwoners gemaakt.
  - We verbeteren en sport- en cultuuraanbod voor mensen met een functiebeperking.
  - Samen met cliënten GGZ en ervaringsdeskundigen worden herstelactiviteiten opgezet.
  - De welzijnscoach bij de huisarts stemt de vragen die binnenkomen af op het aanbod binnen de sociale basis in de gemeente.
  - Samen met jongeren onderzoeken wat de jeugd van Hoogeveen nodig heeft. We denken onder andere aan een mogelijk om elkaar fysiek te kunnen ontmoeten (bijvoorbeeld een creatieve ontmoetingshub) en waar jongeren terecht kunnen voor vragen en ondersteuning. Uitgangspunt hierbij is: verbinden aan het bestaande aanbod (zoals HQ6/Urban Arts).
  - Scholen gaan, binnen het programma Jong Hoogeveen, op basis van de situatie op hun school en omgeving, een plan te maken dat onder andere aandacht besteed aan (zicht krijgen op de) mentale gezondheid van de kinderen en jongeren op school. Een methode en lessenserie is hierbij een optie.

- De Urban Arts afdeling (Cultuurklik) gaat met ingang van 2024 in drie wijken een cultureel wijk aanbod van/voor/door en met jongeren ontwikkelen.
  - Onderzoeken wat al gedaan wordt en aanvullend nodig is voor jonge kinderen om zich goed te voelen en hoe we hier op jonge leeftijd aan bij kunnen dragen.
- Voor de mantelzorgers wordt het aanbod voor respijtweekenden versterkt en uitgebreid.
  - Door de komende periode in te blijven te zetten op werkgevers en een actief mantelzorgbeleid zorgen we ervoor dat de groeiende groep werkende mantelzorgers beter in beeld is en passender ondersteuning krijgen waardoor zij minder snel overbelast raken in hun mantelzorgtaken.

3.3 Meer inwoners hebben een gezond gewicht

Wat willen we bereiken?

Na roken vormt overgewicht de belangrijkste oorzaak van ziekten in Nederland. Steeds meer mensen ontwikkelen hierbij hart- en vaatklachten of diabetes. De zorgkosten door ongezonde voeding en weinig beweging zijn hoog. Bovendien kunnen overgewicht en obesitas leiden tot psychisch leed, arbeidsongeschiktheid en ziekteverzuim. Kinderen worden vaker gepest en buitengesloten op school. Ze hebben een grotere kans om depressie of angsten te ontwikkelen. Volwassenen met obesitas hebben minder kans op een baan. Er kan sprake zijn van een neerwaartse spiraal: weinig bewegen en ongezonde voeding leidt tot overgewicht. Dat maakt bewegen lastiger, waardoor het overgewicht kan toenemen of verschuiven naar obesitas. Overgewicht heeft niet altijd te maken met ongezond gedrag of veel eten. Onderliggende aandoeningen of medicatie kunnen ook leiden tot overgewicht.

Uit de cijfers blijkt dat zowel jongeren als volwassenen in Hoogeveen meer overgewicht en obesitas hebben dan in heel Drenthe en de rest van Nederland.

We streven naar een dalende trend voor overgewicht en obesitas, waardoor meer inwoners een gezond gewicht hebben. We weten dat dit een grote uitdaging is, gezien de huidige stijgende trend. Ook blijkt dat veel inwoners zich niet allemaal bewust zijn van hun eigen gewicht (BMI).

Voeding en bewegen zijn belangrijke factoren in het bereiken van een gezond gewicht. Het stelt ook eisen aan de inrichting van een gezonde fysieke leefomgeving: kinderen spelen vaker buiten, volwassenen en ouder maken vaker een ommetje of kunnen gebruik maken van de wandel- en fietsknooppunten routes in onze regio. Hierbij is ook de begaanbaarheid en toegankelijkheid van belang.

Volwassenen met overgewicht en obesitas kunnen gebruik maken van een Geïntegreerde Leefstijl Interventie (GLI). Een GLI-programma is een leefstijlprogramma voor mensen met overgewicht en wordt gefinancierd vanuit de zorgverzekeraar. In Hoogeveen zijn we gestart met dit programma. De komende jaren geven we hier verder vorm en inhoud aan samen met partijen zoals fysiotherapie, huisartsen, diëtisten en de psychische gezondheidszorg.

Wat gaan we doen?

- Alle scholen hebben in 2026 binnen het programma Jong Hoogeveen een plan gemaakt waarin zij invulling geven aan het werken aan een gezond gewicht van kinderen en jongeren (netwerkaanpak voor kinderen met obesitas waarbij we verder bouwen op het succes van de aanpak Gezonde Jeugd Gezonde Toekomst/JOGG en inzet van het EET team, het schoolontbijt). De voorbeeldfunctie van ouders maakt hier een belangrijk onderdeel van uit.
- Voor kinderen en volwassenen met overgewicht of obesitas is passende ondersteuning, begeleiding en zorg toegankelijk (zoals het bestaande programma Cool 2b fit voor kinderen en de Geïntegreerde Leefstijl Interventie/GLI voor volwassenen).
- We baseren onze ontwikkelingen op de lokale huidige samenwerking waarbij het onze ambitie is om te voldoen aan de landelijke preventieketens voor de aanpak overgewicht bij kinderen en volwassenen.

- Blijven stimuleren van een gezonde leefstijl (met voldoende hulp, ondersteuning en sport, cultuur- en beweegaanbod) ook na deelname aan een tweejarig GLI programma.
- In het beweegaanbod is er aandacht voor aangepast sporten zoals G-sporten.
- Gezonde keuze als optie bij evenementen opnemen in vergunning.

3.4 Meer inwoners hebben een rookvrije omgeving

Binnen de gemeente Hoogeveen zijn zowel verantwoord alcohol gebruik als roken gezondheidsrisico's. Vanuit de noodzaak om te focussen kiezen we als opgave om in te zetten op roken. Dit betekent niet dat verantwoord alcohol gebruik geen aandacht meer nodig heeft in Hoogeveen. De inzet op alcohol en preventie zijn opgenomen in het preventie- en handhavingsplan.

Wat willen we bereiken?

Roken vergroot de kans op verschillende soorten kanker, longziekten en hart- en vaatziekten. Jaarlijks sterven 20.000 mensen in Nederland door roken of meeroken.

Hoogeveen staat landelijk qua volwassenen in de top 3 van meeste inwoners die roken.

De ambitie is om toe te werken naar een rookvrije generatie in 2040. De Rijksoverheid heeft de afgelopen jaren ingezet en zet nog steeds in op bijvoorbeeld belastingverhoging, rookwaren uit het zicht bij verkooppunten en geen eigen risico op stoppen met roken programma's.

In het Hoogeveen hebben we de afgelopen jaren ingezet op het verminderen van roken door verschillende interventies die zijn uitgevoerd met partners. Bijvoorbeeld het programma Helder op School door VNN en aandacht voor niet roken tijdens de zwangerschap.

Hoewel roken een gezondheidsrisico vormt en landelijk hiervoor al veel aandacht is en er maatregelen zijn ingericht is er weinig invloed op de individuele inwoner waar het gaat om stoppen met roken.

In Hoogeveen willen we, vanuit het Gezond en Actief Leven Programma, inzetten op de ontwikkeling van een wijkgerichte brede aanpak. Vanuit de belangrijkste spelers in de wijk zoals opbouw- en jongerenwerk, de jongerenwerker van verslavingszorg, sportfunctionarissen en de Smederijen voeren we een verkenning uit voor de meest geschikte wijk of dorp. De werkwijze passen we later ook in andere wijken of dorpen toe.

Achterliggende oorzaken van roken kunnen bijvoorbeeld zijn bestaanszekerheid en ook de cultuur in je directe omgeving. Als roken gewoon is, dan doe je mee.

Door samen met inwoners te verkennen wat werkt verwachten we meer resultaten te halen zodat er minder inwoners roken.

Wat gaan we doen?

- Met inwoners en partners ontwikkelen we een wijkgerichte aanpak rond stoppen met roken.
- We gaan afspraken maken met onze maatschappelijke partners over het toe leiden van inwoners naar stoppen met roken programma's.
- Samen met jongeren en HQ6 ontwikkelen we een campagne om roken onder kinderen en jongeren te ontmoedigen.
- In samenspraak met scholen ontwikkelen we een aanpak om roken in een straal van 500 meter rond de schoolpleinen te verminderen.

---

⁷Bij het organiseren van een mogelijk burgerberaad wordt gebruik gemaakt van locaties, werkvormen of (digitale) middelen die de participatie van kwetsbare inwoners bevordert.

- We gaan afspraken maken vanuit onze subsidie met sport en cultuurverenigingen over een rookvrije vereniging.
- We zetten in op rookvrije speeltuinen.
- We gaan onderzoeken hoe we in onze vergunning kunnen opnemen dat evenementen rookvrij moeten zijn.
- We blijven inzetten op het programma Helder op School en koppelen dit aan de ontwikkeling zoals voorgesteld in de nota Jeugd.

3.5 Meer vitale senioren die minder kwetsbaar zijn

Wat willen we bereiken?

Onze bevolkingssamenstelling verandert. We worden allemaal steeds ouder en in verhouding komen er minder nieuwe inwoners. Dit wordt ook wel (dubbele) vergrijzing en ontgroening genoemd. De groep ouderen of senioren groeit waarbij er meer ouderen bijkomen en ze in verhouding langer leven of later overlijden. Daarnaast zien we dat de beroepsbevolking krimpt en kleiner is dan het aantal senioren.

We leven langer en hebben soms te maken met een combinatie van chronische ziekten. In Nederland kennen we de situatie dat, ook met chronische aandoeningen, de kwaliteit van leven behouden kan blijven. Tegelijkertijd neemt daarmee de zorgvraag wel toe.

Vanwege het groeiend aantal ouderen met een zorgvraag staat de zorg onder druk. De Wmo kent een instroom die elk jaar stijgt. De huisartsen, wijkverpleging, medische specialistische zorg en de verpleeghuiszorg zien ook een stijging in het aantal cliënten. De mogelijkheden om aan deze grotere vraag te voldoen nemen juist af door een krimpende beroepsbevolking. Daarnaast staan de budgetten onder druk.

Daarom is het belangrijk dat inwoners, ook als ze ouder worden, zo lang mogelijk fit en vitaal blijven. In de eerste plaats voor henzelf, omdat het bijdraagt aan een gelukkig leven. Anderzijds, zodat er zorg beschikbaar blijft voor als dit echt nodig is. Aan de andere kant biedt de groeiende groep senioren ook een kans. Dit zijn allemaal inwoners die van betekenis willen zijn en iets voor een ander willen doen. Hier zetten we op in door, naast Hollandscheveld, in meer wijken en dorpen te starten met het gedachtengoed achter de Domein Overstijgende Samenwerking.

In Hoogeveen wordt al vele jaren samengewerkt rond ouderen. De integrale teams bij de huisartsen zijn hiervan een mooi voorbeeld. Een werkwijze waarbij de huisartsenpraktijk, SWW, wijkverpleging en Wmo afstemming zoeken over inwoners in een kwetsbare situatie om deze inwoners zo optimaal mogelijk te ondersteunen. De dagontmoeting als algemene voorziening zorgt ervoor dat er minder professionele dagbesteding nodig is en met de invoering van herstelgerichte hulp bij de Wmo zetten we in op het oplossen van het ondersteuningsvraagstuk in plaats van afhankelijkheid van zorg en ondersteuning. Daarnaast werken we steeds intensiever samen met de woningcorporaties waar het gaat om zorg, senioren en wonen. Veel zorg zal in de toekomst thuis geleverd gaan worden en dan is een passende woning in een zorgzame omgeving belangrijk.

Maar er is meer nodig. Om de zorg richting de toekomst bereikbaar en toereikend te houden en om ervoor te zorgen dat er meer vitale senioren zijn die minder kwetsbaar zijn.

Wat gaan we doen?

- In de wijken Wolfsbos, Krakeel en het Centrum wordt gestart met het huis van de buurt. Een laagdrempelige plek waar inwoners terecht kunnen met hun vragen en andere inwoners kunnen ontmoeten.
- Door de DOS werkwijze uit te rollen in meer dorpen en wijken werken we aan zorgzame gemeenschappen. In Hollandscheveld ontwikkelen we door en we starten in Elim, Nieuwlande en de wijk Krakeel.
- Per jaar krijgen 14% van alle thuiswonende ouderen een risico inschatting op valrisico.
- Per jaar volgen 3% van de gescreende ouderen een valpreventie training die wordt gegeven door de sportfunctionarissen.
- We maken afspraken met fysiotherapeuten en zorgverzekeraar over de samenwerking in de keten rond fysieke ondersteuning van ouderen.
- Samen met de partners van de regiegroep wonen, welzijn en zorg maken we afspraken over de signalering en doorverwijzing van senioren naar valpreventie screening en training.
- We verkennen of herstelgerichte hulp vanuit de Wmo preventief ingezet kan worden.
- De buurtsport en cultuurcoaches gaan in overleg met ouderen, sport en cultuurverenigingen verkennen welk aanbod er ontwikkeld of versterkt kan worden voor de doelgroep ouderen.
- Er worden in alle wijken fittesten aangeboden door de sportfunctionarissen waarbij er doorverwezen kan worden naar activiteiten in de sociale basis.

3.6 Samenwerking met inwoners

Wat willen we bereiken?

De ambitie van het Gezond en Actief Leven Programma is dat meer inwoners gezond en gelukkig kunnen meedoen. Daarbij werken we toe naar een gezonde(re) generatie in 2040. We moeten stappen zetten in het verbeteren van de gezondheid om de gezondheidszorg in de toekomst overeind te houden. Als dit niet lukt, dan is er in de toekomst te weinig beschikbare zorg voor de verwachte vraag.

Vanuit de overtuiging dat veel inwoners zelf verantwoordelijkheid kunnen en willen nemen is het voornemen, om naast de beschreven interventies in het GALA programma, in gesprek te gaan met inwoners over gezondheid. Wat kunnen buurten, gemeenschappen, dorpen en/of wijken doen om bij te dragen aan de ambitie “een gezonde generatie in 2040”.

Een tweede doel of effect van dit gesprek is het betrekken en meenemen van inwoners in de veranderingen in het zorglandschap. De Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid (WRR) geeft in haar advies “Kiezen voor houdbare zorg. Mensen, middelen en maatschappelijk draagvlak” van september 2022 het belang hiervan aan.

Wat gaan we doen?

- We gaan onderzoeken vanuit de leergang verbinden en participeren of we een burgerberaad over gezondheid kunnen organiseren. Het doel van het burgerberaad is om samen met inwoners⁷ acties en interventies op te zetten die bijdragen aan het bereiken van een gezonde(re) generatie in 2040.

De burgertop Heerenveen en het burgerberaad Zeeland zijn onze inspiratiebronnen.

[Tijdlijn G1000 - Gemeente Heerenveen](#)

[Wat is het Burgerberaad Zorg Zeeland? | Denk Mee Zorg Zeeland](#)

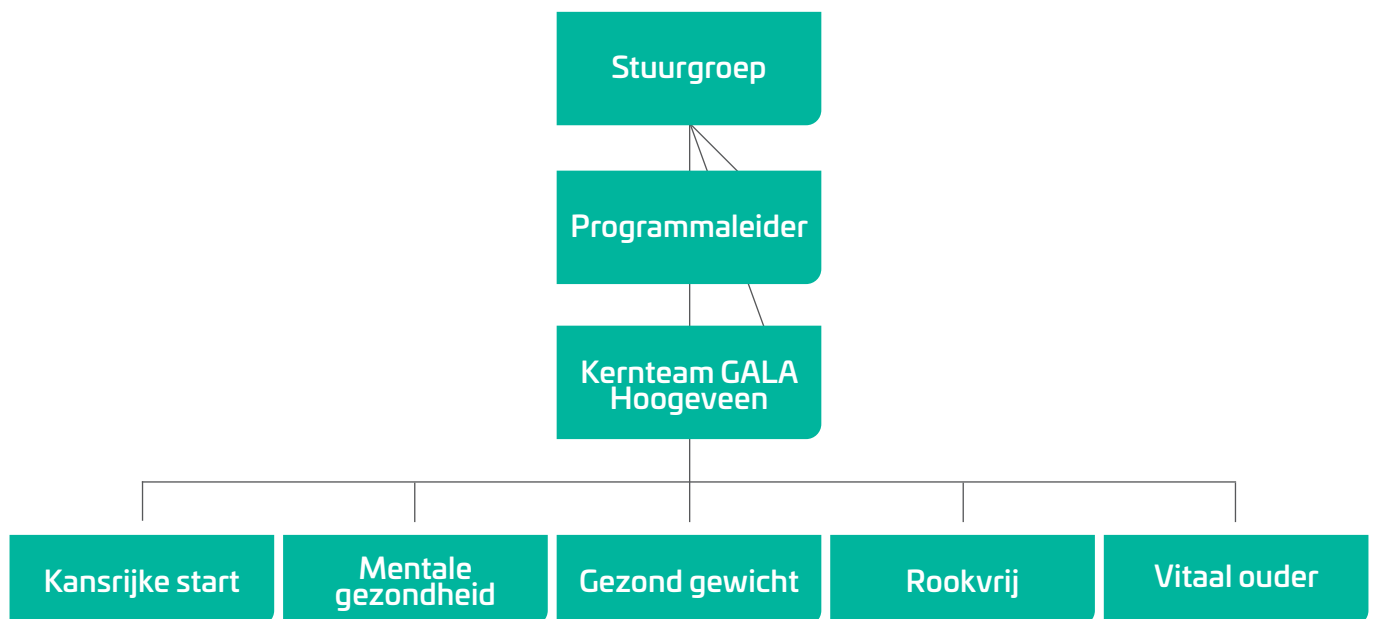
4 Hoe gaan we het Gezond en Actief Leven programma uitvoeren?

De kaders voor de uitvoering van het lokale gezond en actief leven programma staan beschreven in deze nota. Het programma geeft richting aan de uitvoering en de ontwikkelingen en is ons inhoudelijke kompas. De ambitie en gestelde doelen zijn niet gerealiseerd in 2026, maar vragen om een langjarige aanpak. Een programma dat vraagt om;

- Ruimte en tijd om de ambities tot uitvoering te brengen samen met inwoners en partners.
- Focus door de gestelde opgaven
- Samenwerking tussen verschillende beleidsterreinen, zowel op sociaal, economisch als fysiek vlak
- Een jaarlijks werkplan en begroting
- Op naar een gezonde generatie in 2040!

In dit hoofdstuk beschrijven we hoe de organisatiestructuur eruitziet. Hoe we gaan monitoren, of we op de goede weg zitten en hoe het financiële kader eruitziet.

4.1 Organisatiestructuur

Stuurgroep

De stuurgroep is opdrachtgever en eindverantwoordelijk voor de uitvoering van het Gezond en Actief Leven programma Hoogeveen. De stuurgroep bestaat uit de twee wethouder(s) die betrokken zijn bij de onderwerpen sociaal domein, gezondheid, cultuur en sport. Vanuit de partners zijn er twee vertegenwoordigers vanuit de regiegroep Wonen, Welzijn en Zorg en is er een vertegenwoordiger vanuit het sportakkoord en vanuit het culturele veld Hoogeveen. De GGD is lid als onafhankelijk adviseur van de stuurgroep.

Tot slot zijn de ambtelijk opdrachtgever en de programmaleider lid van de stuurgroep. De stuurgroep komt vier keer per jaar bij elkaar en stelt onder andere het jaarplan vast.

Regiegroep Wonen Welzijn Zorg

De regiegroep Wonen, Welzijn en Zorg bestaat uit vertegenwoordigers vanuit zorg (VVT), huisartsen, welzijnswerk SWW, woningcorporaties, zorgverzekeraar, inwonervertegenwoordiging en gemeente. De regiegroep stuurt op de samenwerking in het zorglandschap in Hoogeveen en bestaat naast Regiegroep uit verschillende werkgroepen.

Vertegenwoordiging Sport en Cultuur

Programmaleider

De programmaleider is de spin in het web en aanspreekpunt voor zowel bestuur, partners en ambtelijke organisatie. De programmaleider is verantwoordelijk voor de voortgang van het gehele programma en de aansturing van het kernteam. Daarnaast is de programmaleider sparringpartner voor de opgaveleiders en de teamleider van de combinatiefunctionarissen.

De programmaleider legt, vanuit het gehele Gezond en Actief Leven Programma, de jaarlijkse verantwoording af richting de stuurgroep en binnen de gemeentelijke organisatie (P&C cyclus). Ook heeft de programmaleider verbinding met het management van de Samenwerkingsorganisatie De Wolden Hoogeveen.

De programmaleider is aanjager voor de doorontwikkeling van het Gezond en Actief Leven Programma en verbinder met interne ontwikkelingen zoals de uitvoering van de nota jeugd, de verbinding met de ontwikkeling van het sociaal domein en de nota armoedebestrijding en de regionale ontwikkelingen op het gebied van het Integraal Zorgakkoord. De programmaleider zoekt daarnaast verbinding met externe partners, overheden en programma's.

Kernteam

In het kernteam komen de programmaleider, de opgaveleiders en programmaondersteuner samen om de ontwikkelingen per opgave te bespreken. De voortgang, de ervaringen, de samenhang tussen de pijlers. Adviseurs (zoals de business controller, financieel adviseur en communicatieadviseur) zijn agenda lid en schuiven aan wanneer nodig. Het programmateam komt één keer per maand bij elkaar onder leiding van de programmaleider.

Opgaveleiders

Per beschreven opgave is er een opgaveleider die verantwoordelijk is voor de inhoudelijke ontwikkeling van de opgave, de samenwerking met de partners, die zicht houdt op de concrete resultaten en financiële kaders. De opgaveleiders maken samen met de programmaleider jaarlijks een integraal jaarplan (inclusief begroting) die wordt voorgelegd aan de stuurgroep.

4.2 Rol GGD

In het programma Gezondheid & Leven van de GGD Drenthe is de strategische kennis, onderzoeks- en adviesrol belegd. De aan het programma verbonden adviseurs, leveren strategische advisering op het gebied van gezondheid en sociale veiligheid aan gemeenten en partnerorganisaties en op regionaal niveau. Het fundament van de advisering is gelegen in de duiding van beschikbare (epidemiologische) data en toegang tot onderzoek en (wetenschappelijke) kennis van publieke gezondheid en sociale veiligheid. Het belangrijkste aan onze rol is het verbinden en duiden van de verschillende kennisbronnen en de vertaling van deze kennis naar praktijk, zodat wetenschappelijke kennis bruikbaar wordt voor een lokale toepassing in beleid en praktijk. De adviseurs van het programma vervullen hierin op de inhoudelijke thema's een verbindende schakelrol naar gemeenten, partners, onderwijs en onderzoek, zowel op lokaal als op regionaal niveau. Deze functie willen we gaan versterken door de ontwikkeling van een Center of Expertise Publieke Gezondheid.

De GGD ontwikkelt zich naar de strategische kennispartner in de regio op het gebied van gezondheid en sociaal veilig leven. De GGD verzamelt, ontwikkelt, levert en deelt data en kennis die ons inzicht geven in gezondheidsfactoren. We zijn een verbindende schakel en aanjager in de kanteling van het systeem van ziekte naar gezondheid. We dragen fundamenteel bij aan een toegenomen gezondheid, sociale veiligheid en veerkracht van de Drentse samenleving en leefomgeving. Samen met partners in het ecosysteem werken we opgavegericht aan health for all policies en stimuleren we het creëren van een duurzame gezonde leefstijl en een veilige en gezonde fysieke en sociale leefomgeving. In het gezamenlijk ecosysteem faciliteren en creëren we randvoorwaarden zodat de Drentse samenleving (gemeenten, instanties, inwoners en bedrijven) vaardig en veerkrachtig is om gezonde keuzes te maken zodanig dat die bijdragen aan langer gezond blijven, veiliger en gelukkiger leven en naar vermogen mee kunnen doen.

4.3 Monitoring en Evaluatie

Het Gezond en Actief Leven programma wordt, wat betreft inhoudelijke resultaten en behaalde doelen, gemonitord op basis van de afgesproken SMART doelstellingen. Deze doelstellingen zijn gerelateerd aan de opgave en dragen bij aan het behalen van deze gestelde opgave.

Meer kinderen hebben een kansrijke start

- In Hoogeveen worden in 2026 minder kinderen te vroeg geboren en meer kinderen hebben een gezond geboortegewicht in vergelijking met 2020. We verlagen de Big 2-score in 2026 naar 3 punten onder het Nederlands gemiddelde.

Bron: Waarstaatjegemeente.nl <gezondheid>

Meer inwoners ervaren een betere mentale gezondheid

- In 2029 is het aantal ouderen dat eenzaamheid ervaart gedaald ten opzichte van 2020.
- Meer volwassenen voelen zich psychisch gezond in 2027 ten opzichte van 2020.
- 85% van de jeugd in klas 2 voelt zich meestal zeer gelukkig

Bron: Gezondheidsmonitor GGD Drenthe 2020

Meer inwoners hebben een gezond gewicht

- In 2028 hebben meer kinderen in groep 2, groep 7 en klas 2 een gezond gewicht ten opzichte van 2020
- In 2028 hebben minder volwassenen en ouderen overgewicht en obesitas dan in 2020.

Bron: Gezondheidsmonitor GGD Drenthe 2020

Meer inwoners hebben een rookvrije omgeving

- In 2029 is het aantal volwassenen dat rookt gelijk aan het Drents gemiddelde van 20%.
- In 2028 is het aantal jongeren dat rookt gedaald ten opzichte van 2021.

Bron: Gezondheidsmonitor GGD Drenthe 2020

Meer ouderen zijn vitaal en minder kwetsbaar.

- In 2028 is 30% van de ouderen kwetsbaar. Dit is een daling van 2,3% ten opzichte van de meting uit 2020.

Bron: Gezondheidsmonitor GGD Drenthe 2020

- Jaarlijks komen er minder ouderen (65+) op de spoedeisende hulp naar aanleiding van een val dan 2023.

Bron: RIVM via IZA of Zilveren Kruis zorginkoopcijfers

Monitoringsmomenten

Het Gezond en Actief Leven Programma wordt in 2026 op hoofdlijnen geëvalueerd. De verwachting is dat onze doelstellingen langer tijd nodig hebben om gehaald te worden, maar het is verstandig om wel afspraken te maken over ijkmomenten. Momenten waarop je met elkaar bepaalt of we, op strategisch vlak, nog de juiste koers varen. Daarnaast zal er in 2026 meer duidelijkheid zijn over de rijks financiering van de programma's die vallen onder het GALA.

Monitoring en evaluatie inspanningen

De ambitie van het Gezond en Actief Leven programma is een lange termijn ambitie, die zal niet veranderen in de komende jaren. Maar dat betekent niet dat we jarenlang hetzelfde moeten blijven doen. Het is juist belangrijk om op basis van de gewenste doelen jaarlijks vast te stellen of we nog de juiste dingen doen. De inzichten om ons heen wijzigen, de omgeving verandert, externe factoren kunnen veranderen.

We stellen jaarlijks, waar het nodig is, onze inspanningen per opgave bij. Dit doen we door minimaal één keer per jaar met elkaar te spreken over hoe het gaat en of onze inspanningen de juiste resultaten teweegbrengen.

Dit doen we door per opgave in beeld te houden wat ontwikkelingen, resultaten en belemmeringen zijn. Daarnaast organiseren we jaarlijks een inspiratiebijeenkomst voor onze interne en externe partners om samen te leren en stappen te blijven zetten in het werken aan een gezonde generatie in 2040 en het bereikbaar houden van de gezondheidszorg.

Vanuit de gemeente stelt het college jaarlijks het jaarplan vast en wordt de begroting vastgesteld door de gemeenteraad (als onderdeel van de gemeentelijke begroting).

5 Financieel kader

Het Gezond en Actief Leven Akkoord is, naast een inhoudelijke opgave, ook een brede Specifieke Uitkering vanuit het Rijk (SPUK). Binnen de SPUK zijn er 15 regelingen ondergebracht die allemaal een eigen budget kennen. In totaal is er voor de periode 2023-2026 een budget beschikbaar van € 4.352.607

Voor 2023 € 1.156.438

Voor 2024 € 1.144.446

Voor 2025 € 1.144.446

Voor 2026 € 907.277

Vanuit de SPUK is aangegeven dat er vanuit elk jaar een bedrag van maximaal 20% overgeheveld mag worden naar het opvolgende jaar. Daarnaast mag er per budget (zie bijlage 1) met maximaal 15% geschoven worden naar andere budgetten. Het doel is om te budgetten zoveel mogelijk uit te nutten. Daarvoor is onder andere aandacht in de organisatiestructuur, waarbij er per opgave per jaar werkplannen en begrotingen worden ontwikkeld.

Verbinding met andere opgaven en budgetten

Het Gezond en Actief Leven Programma sluit aan bij ontwikkelingen die al in gang zijn gezet. Daarom kunnen we vanuit het financieel kader GALA verbindingen leggen met andere opgaven en budgetten. De belangrijkste zijn de opgave combinatiefunctionarissen en de opgave voor het welzijnswerk. In hoofdstuk 5 staan de overige beleidsterreinen benoemd waarmee het GALA programma een verbinding heeft.

Opgave combinatiefunctionarissen

Vanuit het sport en cultuurbeleid wordt er gewerkt met sportfunctionarissen en een cultuurcoach. Zij geven, naast de partners, uitvoering aan het sport en cultuurbeleid.

Binnen de begroting van Hoogeveen is er een budget beschikbaar van € 490.000. Dit bedrag bestaat uit €270.000 aan rijksinkomsten regeling combinatiefunctionarissen en €220.000 aan gemeentelijke bijdrage.

Vanuit het GALA programma wordt er een nieuwe opgave geformuleerd voor de combinatiefuncties waarin zowel de ambities sport en cultuurbeleid terugkomen als de aanvullingen vanuit het GALA.

Opgave welzijnswerk

De opgave voor het welzijnswerk bevat een belangrijke bouwsteen voor het realiseren van de GALA programma ambities. Het versterken van de sociale basis is een van de uitgangspunten van de opgave SWW. Daarin zien we ook een opgave terugkomen als welzijn op recept, de uitvoering van het actieprogramma Een tegen Eenzaamheid en de opgave rond ondersteuning mantelzorgers.

Vanuit het GALA programma wordt, in overleg met SWW, bekeken welke ambities binnen de bestaande opgave worden uitgevoerd en welke extra opgaven bij de SWW worden neergelegd.

6 Verbinding met andere beleidsterreinen

Nota Jeugd

In de nota jeugd wordt de verbinding gelegd tussen het onderwijs en het jeugdbeleid. De nota is ontwikkeld samen met de inhoudelijk partners en geeft een hoofdrol aan de school. De school is de plek waar alle kinderen, jongeren en gezinnen samenkomen en die het best zicht heeft op wat er nodig is. In de nota jeugd zien we een aantal SMART doelstellingen die overeenkomen met het GALA programma. Hiermee laten we zien dat we vanuit verschillende programma's, in samenhang, aan dezelfde doelen werken.

Aanpak armoede 'Iedereen doet mee in Hoogeveen'

Wat is er nodig om armoede terug te dringen en bestaanszekerheid te versterken in Hoogeveen? Samen met partners werkt de gemeente aan een aanpak armoede 'Iedereen doet mee in Hoogeveen'. Ambitie is een Hoogeveen waarin alle inwoners kunnen meedoen in de samenleving, zich kunnen ontwikkelen en een goede levenskwaliteit kunnen ervaren. De belangrijkste thema's die een rode draad zullen vormen in de armoede nota zijn:

- Jongeren en onderwijs
- Het doorbreken van overerfbare armoede
- De samenhang van armoede en laaggeletterdheid
- Bestrijden van energiearmoede

De thema's sluiten aan bij de beschreven ambities en doelen in de nota jeugd en deels wordt er gewerkt aan zelfde doelstellingen vanuit beide nota's. Op het gebied van communicatie en dienstverlening zijn de richtinggevende thema's: informatieverstrekking, overgang naar 18+, één regisseur per gezin, onderlinge samenwerking, maatwerk: de omgekeerde toets en stress sensitief werken en de inzet van ervaringsdeskundigen.

IZA regiobeeld Drenthe

Eind juni 2023 hebben de gemeenten, zorgverzekeraar en zorg en welzijnspartners het regiobeeld Integraal Zorgakkoord Drenthe vastgesteld. Voor Drenthe zijn de volgende prioritaire opgaven onderscheiden. Deze opgaven sluiten aan bij de opgaven zoals gedefinieerd voor het programma Gezond en Actief Leven Akkoord Hoogeveen.

- Leefstijl
- Mentale gezondheid
- Kwetsbare inwoners
- Vitaal ouder worden
- Arbeidsmarktvragestukken

Programmaplan Sociaal domein

Het programmaplan Sociaal domein biedt het kader voor de verdere ontwikkeling van het Sociaal domein. De opgaven “Inhoud – Financien – Samenwerking” staan centraal. Ze gaan hand in hand en zijn leidend in de wegging van nieuwe ontwikkelingen. De leidende principes geven inhoudelijk richting aan de ontwikkelingen;

1. Als gemeente zijn we onderdeel van de samenleving en werken we samen met onze inwoners en partners.
2. Afspraken vooraf, vertrouwen tijdens het proces en verantwoording achteraf (inhoud en financieel).
3. Wat de inwoner nodig heeft staat centraal.
4. We streven naar duurzame oplossingen en zoeken deze in deze volgorde:
  - Eigen kracht
  - Omgevingskracht
  - Algemene voorliggende voorzieningen
  - Maatwerkvoorzieningen
5. We werken vanuit het principe positieve gezondheid aan ‘normaliseren’.
6. Bij elk huishouden of gezin waarvoor ondersteuning geldt, is duidelijk bij wie de regie ligt.
7. We blijven binnen de financiële kaders.

Vanuit het programmaplan Sociaal domein wordt ingezet op inwoners in een kwetsbare situatie. Daarnaast staat in het programmaplan beschreven dat de ambitie “Iedereen doet mee” ondersteund moet worden vanuit aanpalende beleidsvelden zoals bijvoorbeeld cultuur en sport. Met het programma dat voorligt zetten we daarin de volgende stap.

Hervormingsagenda Jeugd

Met de hervormingsagenda jeugd wordt gewerkt aan een brede maatschappelijke agenda gericht op het structureel verbeteren van de kwaliteit en beschikbaarheid van jeugdhulpverlening en de lange-termijn houdbaarheid van het jeugdstelsel. Preventie is een belangrijke sleutel. De nota jeugd sluit aan bij de opgaven die horen bij de hervormingsagenda jeugd.

Cultuurbeleid en sportbeleid

Het cultuur en sportbeleid zijn beiden belangrijke ingrediënten die bijdragen aan het bereiken van de geformuleerde opgaven.

Uitvoeringsplan voor- en vroegschoolse educatie 2021-2024

De sterke basis voor kinderen begint vroeg en al voor de geboorte. Deze jonge jaren zijn erg belangrijk voor de ontwikkeling van ieder kind, een sterke basis is van groot belang om je goed en veilig te kunnen ontwikkelen. Naast de contacten bij de GGD gaan de veel kinderen, na de eerste 1000 dagen naar een kinderopvang of peutergroep. Hier ligt dus een belangrijke verbinding en verdient toeleiding naar de voorschoolse periode belangrijke aandacht. De kinderopvang en peutergroep zijn belangrijke vindplaatsen om onderwerpen zoals ouderbetrokkenheid van jongs af aan belangrijk te maken en ondersteuning

aan te bieden daar waar dit nodig is. Inzet van ondersteuning in de voorschoolse periode heeft een hoog rendement (De 'Heckman Curve' geeft onderbouwing voor hogere opbrengst voor investering in educatie op jonge leeftijd. Bron: Carneiro & Heckman, 2003) en vinden we belangrijk om op in te zetten. De aandacht voor deze belangrijke periode is vastgelegd in het uitvoeringsplan voor- en vroegschoolse educatie 2021-2024, in speerpunten en actiepunten."

Woon(zorg)visie 2023 – 2026

Goed en gezond wonen in een fijne buurt, dat is de woonzorgvisie 2023-2026. De woonzorgvisie is het beleidskader voor de ontwikkelingen rond wonen en zorg in Hoogeveen. Vanuit de woonzorgvisie gemeente Hoogeveen zetten we in op deze diversiteit. Waar het kan wordt er gebouwd voor verschillende doelgroepen. Daarnaast is gezondheid belangrijk. Zowel fysiek als mentaal. We zetten in op meer gezonde jaren en daarvoor is een groene buitenruimte nodig die verleidt tot bewegen, ontmoeten en spelen voor jong en oud.

Ook wordt er een verbinding gelegd met de omgevingsvisie en het omgevingsplan.

Bijlagen

- Bijlage A. GALA subsidie
- Bijlage B. Gezondheidsopgave GGD
- Bijlage C. Opgave GGD - versterken kennisfunctie
- Bijlage D. Sportakkoord
- Bijlage E. Opgave combifunctionarissen
- Bijlage F. Bestuurlijke opdracht